

Den danske Kirke

Ny Kirkehistorie

Professor, Dr. teol. Hal Koch har udført noget af en litterær Bedrift ved paa 164 Sider at give en i det væsentlige udtømmende Skildring af den danske Kirkes Historie op til Verdenskrigen (Danmarks Kirke gennem Tiderne. De Unges Forlag). Bogen er tillige forsynet med ypperlige Illustrationer. Enhver, der er interesseret i Emnet, her hermed faaet det længe savnede Hjælpemiddel til at erhverve sig en klar Oversigt over hele Danmarks Kirkehistorie. Den vil ogsaa være anvendelig til Undervisningsbrug, f. Eks. ved Religionsundervisningen i Gymnasiet.

Forfatteren er meget afhængig af sin Forgænger i Embedet, Prof. Oskar Andersens Forelæsninger, som desværre aldrig er udgivet, men gennem Hal Kochs Bog kan den almindelige kirkelige Læsekreds blive bekendt med væsentlige Synspunkter i denne fremragende Videnskabsmands Arbejde.

Prof. Koch bestræber sig for altid at give den almindelige europæiske Baggrund for den kirkelige Udvikling i Danmark. Uden den svæver den danske Kirkehistorie i Luften; men det er i høj Grad bemærkelsesværdigt, at den udenlandske Paavirkning bliver svagere efterhaanden, som man nærmer sig vor egen Tid. Det 19. Aarhundredes nationale Bevægelser har i denne Henseende virket svækkende paa Impulser udefra. Forfatteren kunde ogsaa godt uden Skade have fremdraget de politiske og økonomiske Forudsætninger for Kirkens Historie noget mere. Man savner saaledes en Redegørelse for Liberalismen og Ekspansions-tidens kirkelige Virkninger.

Nogle Steder naar Forfatteren det helt ypperlige i sin Fremstilling. Der er saaledes Grund til at fremhæve hans Redegørelse for Luthers Udvikling og Reformationens Grundprincip: Retfærdiggørelsen ved Troen alene. Hans Karakteristikker af Personligheder er ogsaa tit meget fremragende, f. Eks. af Mynster, Grundtvig og Vilh. Beck; derimod gør han ret lidt ud af Søren Kirkegaard; vist med rette, naar man vil skrive en virkelig Kirkehistorie. Søren Kirkegaard var den store Indivi-

dualist og fik derfor ogsaa større individuel end kirkelig Betydning; indirekte udøvede han dog, som Forfatteren fremhæver, nogen Virkning paa Indre Missions Forkyndelse.

Med Hensyn til Fremstillingen af Grundtvigs særlige Syn paa Statskirken (Folkekirken) som en borgerlig Indretning bør man sikkert supplere den med en Henviisning til de gamle bestemte ydre Omstændigheder, der gjorde en saadan Opfattelse mulig. Grundtvig regnede ikke med en Folkekirke, mere end den af Statsmagten opretholdt Statskirke, som man ikke kunde melde sig ud af. Det at være Borger faldt sammen med at være Medlem af den lutherske Kirke. Da Statskirken ikke vilde fordrive Vranglæren, svigtede den efter Grundtvigs Opfattelse sin Bekendelsespligt, og for Ærlighedens Skyld fremsatte Grundtvig derfor Teorien om den »borgerlige Indretning«. Men da Folkekirken blev indført med Grundloven i 1849, faldt disse Forudsætninger bort, idet Medlemsskab af Folkekirken ikke havde borgerlige Retsvirkninger, da Religionsfrihedsprincippet var blevet knæsat med Grundloven. Grundtvig fastholdt imidlertid efter nogen Vaklen i 1848 sit tidligere Synspunkt; det er imidlertid aldrig blevet anerkendt hverken officielt eller som Kendsgerning.

Fremstillingen af Indre Mission er god. (Aarstallet for Lægmandsforeningens Stiftelse er ikke 1851, men 1853). Pastor Chr. Bastholdy har iøvrigt Ret i sin Anmeldelse af denne Bog, naar han gør opmærksom paa, at den kristelig-grundtvigske Vækkelse har den pietistiske Vækkelse som sin Forudsætning. Det er de færreste, der gennem Grundtvig har faaet en direkte kristelig Vækkelse; Grundtvigs Forkyndelse har givet dem et nyt Syn paa det borgerlige og kristelige Menneskeliv, men de fleste ledende Grundtvigianere var kristne før de mødte Grundtvig.

Forfatterens Opfattelse af Københavns Indre Mission holder næppe heller Stik. Det er rigtigt, at denne Virksomhed har et noget andet Præg end Landemissionen, væsentlig paa Grund af Forbindelsen med Stein i Spidsen, men Lægmandselementet i Indre Mission i København har alle

Dage faaet sit Præg under Indflydelse af Landemissionen, og fra det 20-Aarhundredes Begyndelse svinder Steins Indflydelse mere og mere. Det er ellers rigtigt af Forfatteren at fremhæve Blædels Betydning, for Københavns Indre Mission saa stærkt, selv om Frimodt derved træder noget i Baggrunden.

Det særlige kirkepolitiske Stof, der har stor Betydning for den skolepolitiske Udvikling, har Forfatteren ikke gjort meget ved; »Kirkeligt Landsforbund af 1911« (fortsat i »Kirkeligt Forbund af 1933«) er vist slet ikke nævnt, skønt det har udvist en ret stor politisk Indflydelse. Han har heller ikke behandlet den almindelige Opløsning i dansk Aandsliv, der er en vigtig Forudsætning for Kirkens nutidige Arbejde, men det hænger vel sammen med Videnskabsmandens Forsigtighed overfor et Materiale, man vanskeligt kan faa Overblik over, fordi det er saa nær ind paa Livet af en selv.

Men selv om man kan komme med en og anden Indvending baade med Hensyn til Synspunkter og Kendsgerninger, maa Bogen dog anbefales paa det varmeste til alle, der interesserer sig for Danmarks Kirke og dens Historie gennem Tiderne.

Paul Holt.

Karl Barth - Pjece

Karl Barth: *Die Souveränität des Wortes Gottes und die Entscheidung des Glaubens* (Foredrag holdt i Holland 1939).

MAN skulde have været Præst i 1939 og dermed adgangsberettiget til Karl Barths Præstekursus paa Nyborg Strand, en sand Saltvandsindsprøjtning i danske Præster. Saa vilde man rigtig kunne høre Tonefaldet bag ovennævnte Pjeces Linier og mærket noget af den Lidenskab, der ligger bag ved alt, hvad den Mand taler og skriver.

Der skal tales om Guds Ords Souverænitet. Men hvilken Guds? Ikke denne Verdens Gud, skønt han saavist har en Hær af Tjenere og Forkyndere, som blindt adlyder hans mindste Vink. Han kommer os ikke ved. Vi skal ikke engang besejre ham, for han er besejret. Nej, vi skal tale om den levende Gud og hans Ord. Det Ord, som er Jesus Kristus, Guds Søn, i hvem Gud har talt ud; i ham viser han sin Magt, opholder han sin Ret

og øver han sin Barmhjertighed. Alt, hvad der sker mellem Gud og Mennesker fra Skabelsen til Fuldendelsen, er *formidlet gennem ham*. I ham og hans Gerning er Guds Suverænitæt grundet. Eller rettere Guds Ords Suverænitæt. Den, der skiller Gud fra Guds Ord, har glemt, at Gud selv er *ét med Guds Ord*. I Kristus og kun i ham har Gud talt.

Derfor bestaar Guds Ords Suverænitæt foruden i Almagten og i den guddommelige Barmhjertigheds Frihed, som giver os vor Frihed til utvungent at bøje os for Gud, ogsaa i en absolut Intolerance overfor ethvert andet Forsøg paa at bygge Bro fra Mennesker til Gud. Vel kommer Gud *alle* ved, men kun *den ene* er Guds Ord.

Det Ord er rakt os til *Entscheidung*, til Troens Afgørelse. Barth bemærker rigtigt, at Afgørelsen først og fremmest er Guds. Det er ham, der i sin guddommelige Frihed har valgt os. Vi har *ingen* Ret til hans Naade (saa vilde det jo heller ingen Naade være). At ogsaa *vor Tro* er Guds Gerning, har Barth saa vel som Luther hamret fast. Men sjældent har han saa stærkt som her fremhævet, at Troen p. d. a. S. ogsaa er *»unsere eigene Tat«*. Tro er Lydighed. Men de, der skal lyde, er naturligvis os! Vi maa selv om vi vil lyde Guds Ord, fordi det er Guds Ord. *Ansaret er vort.*

Hermed rører vi ved et aktuelt Problem i den danske Kirke, ikke mindst m. H. til de Præster, som er blevet Barths Disciple og saa visselig har bragt et uhyre værdifuldt Pust til vor Kirke. De taler sandt og stærkt, undertiden næsten dystert om Guds absolute Suverænitæt. Det er i og for sig ikke saa vanskeligt med Held at prædike det, naar Alverden samtidig — omend ufrivilligt — leverer klare Illustrationer til denne Sandhed. Men man hører sjældent i disse Præsters Forkyndelse et klart Kald til Tilhørerne om *Afgørelse* for eller imod dette suveræne Guds Ord, om Tro eller Vantro. Troen er jo Guds Gerning, ikke Menneskers Præstation! hævder de. De er nær ved at kalde disse Imperativer: Omvend dig og tro! for Pietisme (hvilket

er noget grimme noget). Men saa er Ny Testamente desværre befængt med Pietisme! Da Fangevogteren i Filippi (Ap. G. 16.) spurgte: »Hvad skal jeg gøre, for at jeg kan blive frelst?« svarede Peter ham ikke: »Du skal sandelig ingenting gøre, du kan det ikke heller«. Nej, han gav ham den klare Besked: »Tro paa den Herre Jesus Kristus, saa skal du blive frelst«. Hidtil har Barth og hans Disciple ikke turdet tage den Tone klart nok. Appellen var udeladt, og derfor gik mange af deres Prædikener Folk over Hovedet. Men det er paakrævet, at her snart muligt sker en Ændring. Det er ikke en Prædikestolskristendom, vi lyser efter, men en Forkyndelse, der tør være lige saa paradoksal som Ny Testamente. Barthianerne har jo altid excelleret i Paradokser, men Paradokset: *Arbejd paa jeres Sjæles Frelse ... thi Gud er den som virker!* har de end-

nu ikke gjort Alvor af. Og det morsomme er, at den jævne Mand saa glimrende fatter det Paradoks, fordi det er saa levende og virkeligt som Livet selv.

Det er Barth selv, der har sagt, at *Teologien er til, fordi der skal prædikes paa Søndag*, og det er glædeligt at se, hvordan han selv mere og mere søger at drage Konsekvensen heraf i Tale og Skrift. Saa er det Barthianernes Tur til at følge deres store Lærer, naar de ifl. Chr. Bartholdy (som vist iøvrigt er den danske Teolog, der klarer har tænkt dette Problem igennem) ligger paa deres Sofa og studerer Barth. Og Danmarks evige Præster — og det tysklæsende Lægfolk med — skulde tage sig Tid til at lægge sig paa deres Sofa og læse ogsaa denne sidste Pjece af Professor Barth.

Johannes Jacobsen.

Mytologiske Foredrag

i Bakkehuset, Rahbeksallé
d. 16.-18. og 19. Oktober
hver Aften Kl. 20 til 23.

Forstander Aage Møller

fra Højskolen ved Flensborg Fjord
taler om de gamle nordiske Gudesagn
og deres Betydning for Nutiden.

Vi er glade for at kunne byde Københavnerne disse sjældent levende og sande Foredrag. Nutidskøbenhavneren vil her opdage, at disse gamle Sagn i digterisk Form indeholder en klar og enkel Tale om *Lovene for danske Menneskers Liv*, i Dag og til alle Tider.

(PS. Det er vel overflødig at gøre opmærksom paa, at dette *ikke* er et Forsøg paa at omvende Nutidsmennesker til Asatroen?).

BUD —!

Central 2121

forlang: To Gange En-og-tyve

Billetter faas paa Dansk Samlings Københavnskontor,
Rømersgade 21 A. Pris Kr. 2.50 for alletre Aftener.